

Vergaderjaar 2016–2017

22 452

Internationalisering van het onderwijs

Nr. 54

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 11 mei 2017

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de brief van 24 maart 2017 over het ontwerp van de subsidieregeling internationalisering primair en voortgezet onderwijs (Kamerstuk 22 452, nr. 53).

De vragen en opmerkingen zijn op 18 april 2017 aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voorgelegd. Bij brief van 10 mei 2017 zijn de vragen beantwoord.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Tellegen

De adjunct-griffier van de commissie,
Boeve

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de subsidieregeling internationalisering primair en voortgezet onderwijs. Zij hebben nog enkele vragen.

De leden vragen de Staatssecretaris alle financierders van deze subsidiegelden weer te geven met daarbij het subsidiebedrag per partij. Voorts willen deze leden weten of er meetbare doelen geformuleerd zijn bij het verstrekken van deze subsidies. Indien er meetbare doelen zijn geformuleerd, vernemen de leden graag door welke partijen het behalen van de doelstellingen zal worden gecontroleerd.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van de subsidieregeling internationalisering primair en voortgezet onderwijs. Zij willen nog een aantal vragen stellen over internationalisering in het funderend onderwijs. De leden vragen de Staatssecretaris hoe gebruik wordt gemaakt van de huidige «Subsidieregeling Vios po en vo». Zij vragen hoeveel kinderen en docenten jaarlijks een buitenlandverblijf bekostigen met deze middelen. Ook vernemen zij graag of leerlingen en docenten een buitenlandverblijf hebben ervaren als een versterking van internationalisering op Nederlandse instellingen.

De leden vragen ook hoeveel scholen in Nederland momenteel een buitenlandse partnerinstelling hebben en hoeveel scholen een, al dan niet met subsidie bekostigde, vorm van uitwisseling van docenten of leerlingen kennen. De leden willen vervolgens weten waarom de subsidieregeling voor het leerlingen- en lerarenbeleid en de stages na het schooljaar 2017–18 wordt gestopt. Tot slot vragen deze leden of een bijdrage voor internationaliserende onderwijsconcepten ook daadwerkelijk inbedding van internationalisering in het schoolbeleid tot stand heeft gebracht, ook na het aflopen van de subsidie.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van het ontwerp van de subsidieregeling internationalisering primair en voortgezet onderwijs. De Onderwijsraad concludeert in haar advies «Internationaliseren met ambitie¹» dat het van belang is dat leerlingen het onderwijs «internationaal competent» verlaten. Dat betekent dat alle leerlingen in alle sectoren van het onderwijs, een «internationale oriëntatie» zouden hebben, «internationale kennis hebben, kunnen communiceren en samenwerken in internationale contexten en kunnen reflecteren op internationale vraagstukken.» De leden van deze fractie vragen of de Staatssecretaris deze mening van de Onderwijsraad deelt. Ook willen zij weten of de Staatssecretaris dit reëel acht in alle onderwijssectoren voor alle leerlingen. Indien dit het geval is, dan vernemen de leden graag vanaf de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo tot en met vwo in concrete voorbeelden wat dit kan betekenen.

Voorts willen de leden weten of de Staatssecretaris de mening deelt dat voor leerlingen met veel taalachterstanden of voor scholen met veel leerlingen met achterstanden, dit niet of nauwelijks realistische doelen zijn. Zo nee, dan verkrijgen de leden graag een toelichting op het antwoord van de Staatssecretaris. Vindt de Staatssecretaris het wenselijk dat als een leerling achterstanden heeft, hij daarnaast ook moet «communiceren en samenwerken in internationale contexten en kunnen reflecteren op internationale vraagstukken», vragen de leden.

De regeling gaat niet over tpo,tweetalig primair onderwijs, waarbij maximaal 50% van de onderwijstijd het onderwijs in het Engels wordt gegeven. Achten de Staatssecretaris het echter wenselijk dat basisscholen hier naar streven, willen de leden weten. Op basis van welke wetenschap-

---

¹ Het advies is op 24 juni 2016 aan de Tweede Kamer gezonden (Kamerstuk 22 452, nr. 47).

pelijke inzichten of uitkomsten komt de Staatssecretaris tot die afweging, willen de leden van deze fractie weten.

II Antwoorden van de Staatssecretaris

Ik heb met interesse kennisgenomen van de vragen van de leden van de fracties van PVV, GroenLinks en SP, en dank de leden voor hun inbreng. In dit verslag van het schriftelijk overleg zal ik op deze vragen ingaan. Daarbij is zoveel mogelijk dezelfde volgorde aangehouden als in de vraagstelling. Enkele direct na elkaar gestelde (deel)vragen zijn in samenhang beantwoord. De fracties hebben de vragen gesteld naar aanleiding van het ontwerp van de subsidieregeling Internationalisering primair onderwijs en voortgezet onderwijs (IPV). Het is mijn inzet om deze regeling in mei 2017 te publiceren, zodat scholen hun aanvragen voor het komende schooljaar met ingang van juni 2017 kunnen indienen.

De leden van de PVV-fractie willen weten welke partijen de subsidiegelden financieren en voor welke bedragen. Ook vragen deze leden of er meetbare doelen geformuleerd zijn bij het verstrekken van deze subsidies, en zo ja, door welke partijen het behalen van de doelstellingen zal worden gecontroleerd.

De subsidiegelden van de subsidieregeling Internationalisering primair onderwijs en voortgezet onderwijs (IPV) worden gefinancierd vanuit de begrotingen van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Ministerie van Economische Zaken. De tabel hieronder geeft het jaarlijkse budgettaire beslag weer. De regeling heeft tot doel zo veel mogelijk scholen te prikkelen om bewust te kiezen om internationalisering een plek te geven in hun schoolplannen. Een belangrijke voorwaarde voor een succesvolle aanvraag is daarom dat de school aantoonbaar een visie te hebben op duurzame verankering van internationalisering in het schoolbeleid en aannemelijk maakt dat de te subsidiëren activiteit daaraan bijdraagt. Over het algemeen kan met de subsidie slechts een klein deel van de daadwerkelijke kosten worden gedekt en moet de aanvrager zelf het grootste deel van de kosten dragen. Nuffic beoordeelt de aanvragen, monitort de voortgang door verslagen van subsidieontvangers te vragen en rapporteert jaarlijks aan het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de resultaten.

	Schooljaar 2017–2018	Schooljaar 2018–2019	Schooljaar 2019–2020
Ministerie van OCW	1.650.000 euro	800.000 euro	800.000 euro
Ministerie van EZ	60.000 euro	32.000 euro	32.000 euro
Totaal	1.710.000 euro	832.000 euro	832.000 euro

De leden van de GroenLinks-fractie hebben een aantal vragen over internationalisering in het funderend onderwijs en de huidige «Subsidieregeling Vios po en vo» (VIOS). Ze vragen hoe er gebruik wordt gemaakt van deze regeling, hoeveel kinderen en docenten er jaarlijks een buitenlandverblijf bekostigen met deze middelen en ze zijn benieuwd naar de ervaringen van leerlingen en docenten en met name in hoeverre zij een buitenlandverblijf hebben ervaren als een versterking van internationalisering op Nederlandse instellingen. Verder vragen deze leden hoeveel scholen in Nederland een buitenlandse partnerinstelling hebben en hoeveel scholen een vorm van uitwisseling van docenten of leerlingen kennen.

In 2016 kregen 8.749 leerlingen, 2.185 docenten en 166 studenten (voor stage) een bijdrage vanuit VIOS. Veel van hen meldden in hun verslag aan Nuffic dat de buitenlandervaring heeft bijgedragen aan de versterking van internationalisering op hun school of instelling. Er bestaan geen uitputtende cijfers over het aantal scholen dat een buitenlandse partnerinstelling heeft of een vorm van uitwisseling van docenten of leerlingen kent. Wel zijn er op dit moment bij Nuffic 1.716 scholen bekend die een vorm van uitwisseling van docenten en leerlingen hebben met een partnerschool in het buitenland. Het gaat om 1.078 scholen in het primair onderwijs (po), 584 scholen in het voortgezet onderwijs (vo) en 54 instellingen in het hoger onderwijs (ho).

Deze leden willen vervolgens weten waarom de subsidieregeling voor het leerlingen- en lerarenbeleid en de stages na het schooljaar 2017–2018 wordt gestopt.

Het bereik van subsidieregelingen voor het leerlingen- en lerarenbeleid en de stages is onvoldoende. De middelen voor leerlingen werden onder VIOS, zoals ook de Onderwijsraad constateert in haar advies «Internationaliseren met ambitie» (bijlage bij Kamerstuk 22 452, nr. 47), ieder jaar goeddeels door dezelfde scholen aangevraagd.² Deze scholen zijn dus al langere tijd bezig met internationalisering. Ik merk hierbij op dat de komende jaren binnen het Europese financieringsprogramma Erasmus+ (2014–2020) meer subsidiebudget beschikbaar zal zijn voor mobiliteit van personeel in het primair en voortgezet onderwijs dan eerder het geval was.

Tenslotte vragen deze leden of een bijdrage voor internationaliserende onderwijsconcepten daadwerkelijk duurzame inbedding van internationalisering in het schoolbeleid tot stand heeft gebracht.

VIOS is op dit moment nog niet afgerond, maar de ervaringen over de jaren tonen aan dat de subsidie inderdaad bijdraagt aan duurzame inbedding van internationalisering in het schoolbeleid. Beeldende voorbeelden daarvan zijn vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto) op het po en tweetalig onderwijs (tto) op het vo. In 2013 heeft Europees Platform³ geconcludeerd dat van de 600 scholen in het primair onderwijs die subsidie hadden ontvangen ter ondersteuning van de invoering van vvto, er nog 570 scholen actief bezig waren met vvto. Voor tto geldt dat het overgrote deel van de inmiddels 130 tto-scholen eerder subsidie heeft ontvangen voor het opstarten van tto. De uitval is bovendien laag; gemiddeld één school per jaar, zo meldt Nuffic. Over het algemeen kan een school met de subsidie slechts een klein deel van de kosten van de activiteiten dekken en moet de school het grootste deel van de kosten zelf dragen. Er is dus een financiële prikkel voor scholen om internationalisering ook na afloop van de subsidieperiode duurzaam in te bedden. Als dat niet gebeurt, missen de eigen investeringen immers hun doel.

De leden van de SP-fractie vragen of de Staatssecretaris de mening van de Onderwijsraad deelt dat het van belang is dat leerlingen het onderwijs «internationaal competent» verlaten, in die zin dat alle leerlingen in alle sectoren van het onderwijs, een «internationale oriëntatie» zouden hebben, «internationale kennis hebben, kunnen communiceren en

² IPV hanteert dezelfde maxima als VIOS: voor leerlingenmobiliteit geldt een maximum van 150 euro per deelnemer en voor lerarenmobiliteit en stages geldt een maximum van 750 euro per deelnemer.

³ Europees Platform werd in 1990 opgericht met als doel de internationalisering van het Nederlandse onderwijs te versterken op scholen voor primair en voortgezet onderwijs en (initiële) opleidingen voor leraren. In 2015 fuseerde de stichting met Nuffic.

samenwerken in internationale contexten en kunnen reflecteren op internationale vraagstukken.» Deze leden zijn benieuwd of de Staatssecretaris dit reëel acht in alle onderwijssectoren en voor alle leerlingen. In dat geval vernemen ze graag vanaf de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo tot en met het vwo met concrete voorbeelden wat dit kan betekenen. Deze leden vragen of de Staatssecretaris met hen van mening is dat de genoemde doelen niet of nauwelijks realistisch zijn voor leerlingen met taalachterstanden of voor scholen met veel leerlingen met achterstanden. Specifiek zijn ze benieuwd of de Staatssecretaris het wenselijk vindt dat een leerling met achterstand moet «communiceren en samenwerken in internationale contexten en kunnen reflecteren op internationale vraagstukken».

Ik onderschrijf de hoofdboodschap van het advies van Onderwijsraad.⁴ Het is van groot belang dat leerlingen die het onderwijs verlaten voldoende internationaal competent zijn en daarvoor is nodig dat leerlingen en studenten op alle onderwijsniveaus op een onderling samenhangende manier met internationalisering te maken krijgen. Alle leerlingen op alle niveaus hebben baat bij een vorm van internationalisering. Het is van toegevoegde waarde voor hun zelfredzaamheid, hun voorbereiding op de arbeidsmarkt en hun mogelijkheden om in bredere zin deel te nemen in de Nederlandse maatschappij. Dat geldt ook voor leerlingen met een (taal)achterstand. De vorm en inhoud van internationalisering kunnen verschillen en scholen kunnen daar uiteraard in differentiëren; in het ho gaat het vaak om individuele studenten die een periode in het buitenland gaan studeren, terwijl in het mbo de studenten veelal in groepsverband aan een project met een internationale component werken en in het po en vo klassen bijvoorbeeld de grondbeginselen van het Engels krijgen onderwezen, een bezoek brengen aan het buitenland of leren over andere culturen.

Tenslotte vragen deze leden of de Staatssecretaris het wenselijk vindt dat scholen streven naar tweetalig primair onderwijs, waar maximaal 50 procent van de onderwijstijd in het Engels wordt gegeven. De leden willen graag weten op basis van welke wetenschappelijke inzichten of uitkomsten de Staatssecretaris tot die afweging komt.

In de pilot tweetalig primair onderwijs (tpo) experimenteren 19 scholen met het voeren van de instructietaal Engels voor 30 tot 50% van de onderwijstijd. Ik merk overigens op dat Frans of Duits binnen de pilot ook mogelijk waren, maar dat alle deelnemende scholen voor het Engels hebben gekozen. De scholen die deelnemen willen graag, vanuit hun schoolconcept en hun visie op onderwijs, hun leerlingen vroeg kennis laten maken met een tweede taal, ook omdat de ouders van leerlingen deze wens kenbaar maken. In onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen en de Universiteit Utrecht wordt geen negatief effect gemeten op het niveau van het Nederlands van de leerlingen door een intensivering van de onderwijstijd in het Engels.⁵ Ik teken hierbij aan dat zowel tijdens als na de pilot tpo wordt gekeken wat de effecten zijn van deze manier van werken op zowel het Nederlands als het Engels van de kinderen.

⁴ Kamerstuk 22 452, nr. 52.

⁵ 1. Rijksuniversiteit Groningen en Universiteit Utrecht, *Eindverslag Foreign Languages in Primary School Project (FLiPP)*. 2012. Onderzoek naar de effecten van vvto Engels op de Nederlandse en Engelse taalvaardigheid van kleuters. <https://www.nuffic.nl/publicaties/vind-een-publicatie/eindverslag-flipp-november-2012.pdf>.
2. Universiteit Utrecht, *Ervaringsrapport Proefproject 15% vvto*, 2012. Ervaringen van basis-scholen die 3 jaar met 15% van de onderwijstijd in het Engels (of Duits) hebben geëxperimenteerd. <http://mvt.slo.nl/Paginas/Ervaringsrapport-Proefproject-15--vvto.aspx>.